

Katonai Jogi és Hadijogi Szemle

A Magyar Katonai Jogi és Hadijogi Társaság Tudományos Folyóirata

Szerkesztői előszó

Fejes Erik – Till Szabolcs Péter

Gondolatok a bajtársiasság jogi megítéléséről

Keszely László – Muhoray Árpád – Vass Gyula

*A védelmi igazgatási rendszer fejlődése kialakításától
a védelmi és biztonsági reform kezdetéig*

Kádár Pál

*A magyar különleges jogrendi szabályozás újabb lépcsője
és a válságkezelés*

Görbe Boldizsár

Van vissza út? Avagy a lefokozás büntetés a Hjkr. tükrében

Ambrusz József – Taxner Tünde – Rigó Balázs

A válságkommunikáció sajátosságai és feladatai

Fejes Erik – Till Szabolcs Péter

Gondolatok a bajtársiasság jogi megítéléséről

„Alaptörvényünk egyértelműen kinyilvánítja, hogy a haza védelme nemzeti ügy, minden magyar állampolgár köteles a haza védelmére. Hazánk védelme tehát mindannyiunk kötelessége, de katonáink ennél többre vállalkoznak, hiszen a katonai hivatás több a rendkívüli kötelezettségnél. Honvédeink békeidőszakban is hazánk és mindennapjaink biztonságának őrzői. Hivatásuk egyszerre szól a hazáért való tenni akarásról, a bajtársiasságról, az áldozatkészségről, a közösség szolgálatáról és az örökös készenlétről. Mindezt nemcsak háborús veszélyben, hanem békeidőben is vállalják mindannyiunkért, belföldön és nemzetközi missziókban egyaránt.”¹

1. Bevezetés

Az Országgyűlés elnökének 2025. május 21-én – a Magyar Honvédelem Napja alkalmából – tartott napirend előtti megemlékezésében hangsúlyos elemként szerepelt a bajtársiasság, egy sorban említve a hazáért való tenni akarással, az áldozatkészséggel és a közösség szolgálata iránti elkötelezettséggel. Jelentését a Hadtudományi Lexikon a katonai közösségen belüli kölcsönös kapcsolatok erkölcsi kifejeződéseként határozza meg, ami a szolgálatellátás során alakul ki. Alapvető megnyilvánulási formái: egymás segítése és kölcsönös támogatása mind

¹ Országgyűlési Napló, 156/1. 22141. o.

békeidőben, mind háborúban. A bajtársiasság erősíti a katonai közösség morális helyzetét, összekovácsoltságát és hadrafoghatóságát. Jogszabály vagy szabályzat előírhatja a legalapvetőbb bajtársi kötelezettségeket, amelyeknek megfelelően a katona köteles társa emberi méltóságához fűződő jogait tiszteletben tartani, szükség- illetve veszélyhelyzet esetén neki minden segítséget megadni.²

Boda Mihály – a közös szellemiség és értékek mellett (*l'esprit de corps*) – a katonai hivatáshoz való hűség alapjaként határozza meg a bajtársiasságot.³ Az I. világháborúban a nyugati fronton szolgáló Erich Maria Remarque „*Nyugaton a helyzet változtalan*” című művében szemléletes leírást ad kialakulásáról és jelentőségéről:

„Kipróbálták rajtunk az összes lehetséges kaszárnyai fogást, és gyakran üvöltöttünk mérgünkben. Néhányan közülünk bele is betegedtek ebbe, sőt Wolf meghalt tüdőgyulladásban. De nevetségesnek tartottuk volna, ha beadjuk a derekunkat. Kemény, gyanakvó, érzéketlen, bosszúvágyó, durva emberrekké váltunk, és ez jól volt így, mert éppen ezekre a tulajdonságokra volt szükségünk. Ha ilyesfajta kiképzés nélkül küldtek volna ki bennünket a lövészárokbá, a legtöbben talán megbolondultunk volna. Így azonban elő voltunk készítve arra, ami ránk várt. Nem törtünk össze, alkalmazkodtunk mindenhez, húszéves korunk segített ebben, ami viszont sok egyebet megnehezített. A legfontosabb azonban az volt, hogy fölébredt bennünk egy szilárd, gyakorlati összetartozás

2 SZABÓ József (szerk.): *Hadtudományi Lexikon*, Budapest, Magyar Hadtudományi Társaság, 1995. 112. o.

3 BODA Mihály: *A katonai erények – Hadtörténelmi példákkal szemléltetett katonai etikai elmélet*, Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2021. 121. o.

ézés, ami a harctéren a lehető legjobb dologgá vált, amit csak a háború teremthetett meg: a bajtársi ézés!”⁴

A szolgálat ellátása során az életet, a testi épséget és az egészséget veszélyeztető helyzetek is adódhatnak (ld. bevetések), amikor a katonák csak egymás – akár az önfeláldozásig terjedő – segítségére számíthatnak. Ez feltétlen bizalmat követel meg egymás irányába, ami a bajtársiasság talán legfontosabb vetületeként értékelhető.

A honvédelmi, rendvédelmi, valamint a polgári nemzetbiztonsági feladatokat ellátó szervek elkülönült személyi állományainak tagjai (pl. a honvéd a honvédnek, rendőr a rendőrnek stb.), továbbá a közös szolgálati feladatot teljesítők – *beosztásra és rendfokozatra tekintet nélkül* –bajtársai egymásnak.⁵ Így a szigorúan hierarchizált, alá- fölérendeltségen alapuló rendszereken belül e sajátos kötelék teremt – mindenkit azonos szintre emelve – egységet, illetve szolgálat kohéziós erőként.

Mindezek alapján látható, hogy a bajtársiasság a katonai életviszonyok fontos összetevője, az állam külső és belső biztonságáért felelős szervek rendeltetészerű működését biztosító tényezők elemei része.

Ennek megfelelően a *honvédek jogállásáról szóló* 137/2024. (VI. 28.) korm. rendelet (a továbbiakban: Hjkr.) 2. § (3) bekezdése a hazaszeretet mellett a bajtársiasságot is a katonai szolgálat alapértékeként említi, ezért – ha túllépünk a kiemelés kizárólagosan deklaratív jellegén – feltételeznünk kell a bajtársi minőség katonai szolgálat szempontjából meghatározó kötelezettségi természetét is a patriotizmustól elkülönült értelmezési tartománnyal.

⁴ REMARQUE, Eric Maria: *Nyugaton a helyet változtatlan*, Budapest, Cartaphilius, 2008. 26–27. o. Idézi: BODA: i. m. 122–123. o.

⁵ Vö. a *katonai büntetőtörvénykönyvről szóló* 1948. évi LXII. törvénycikk indokolásának IV. pontjában írtakkal.

Tanulmányunk célja ennek felvázolása, érintve a szolgálati jog etikai szegmensét, a lehetséges büntetőjogi kapcsolódásokat, valamint a normatív szabályozásnak a rendvédelmi és a polgári nemzetbiztonsági feladatokat ellátó szervek hivatásos állományára vonatkozó kiterjesztésének lehetőségét. Utóbbi esetkörrel elkülönülten is indokolt vizsgálni, különös tekintettel arra, hogy a rendőrségre, a hivatásos katasztrófavédelmi szervekre, a büntetés-végrehajtási szervezetre, az Országgyűlési Őrségre, valamint a polgári nemzetbiztonsági szolgálatokra vonatkozó törvényi rendelkezésekben nem szerepel a bajtársiasság, függetlenül a védelmi és biztonsági érdekű közös feladatellátás lehetőségétől.

2. A bajtársiasság szabályozása

Jelentőségét felismerve számos állam szabályozta a bajtársiasság intézményét, illetve az abból fakadó egyes követelményeket.

2.1. Nemzetközi kitekintés

A Német Szövetségi Köztársaságban normatív szinten is megjelenik a bajtársiasság követelménye: a katonák jogállásáról szóló törvény (*Gesetz über die Rechtsstellung der Soldaten*) 12. §-a értelmében a haderő minden tagja köteles

- egymás irányába az elvárható tiszteletet megadni,
- egymás becsületét, jogait tiszteletben tartani és
- támogatni a másikat a bajban, illetőleg kimenteni a veszélyből.⁶

⁶ Ld. <http://bundesrecht.juris.de/sg/>.

<p>„Kameradschaft Der Zusammenhalt der Bundeswehr beruht wesentlich auf Kameradschaft. Sie verpflichtet alle Soldaten, die Würde, die Ehre und die Rechte des Kameraden zu achten und ihm in Not und Gefahr beizustehen. Das schließt gegenseitige Anerkennung, Rücksicht und Achtung fremder Anschauungen ein.“</p>	<p>„Bajtársiasság A Német Szövetségi Köztársaság hadseregének egysége alapvetően a bajtársiasságon alapul. Minden katonát kötelez társai méltóságának, becsületének és jogainak tiszteletben tartására, valamint segítségnyújtásra szükség és veszély idején. Beletartozik mások kölcsönös elismerése, véleményének figyelembevétele és tisztelete.”</p>
--	--

A jogszabály szövegéből következően a bajtársiasság magában foglalja a kölcsönös elismerés, a tisztelet, illetőleg a mások helyzetére való odafigyelés követelményeit is. A *Kameradschaft* így egy meglehetősen komplex elvárásrendszer alapoz meg.

A Francia Köztársaságban az Idegenlégióknak a '80-es években megalkotott becsületkódexe (*Code d'honneur du légionnaire*) tartalmazza a katonák egymás megkülönböztetés nélküli, családtagként történő elfogadását azzal, hogy bajtársához mindenki köteles ragaszkodni.⁷

<p>„2. Chaque légionnaire est ton frère d'armes, quelle que soit sa nationalité, sa race ou sa religion. Tu lui manifestes toujours la solidarité étroite qui doit unir les membres d'une même famille. 3. Respectueux des traditions, attaché à tes chefs, la discipline et la camaraderie sont ta force, le courage et la loyauté tes vertus.”</p>	<p>„2. Nemzetiségre, fajra, vallásra való tekintet nélkül minden légiós a bajtársad. Mindig úgy bánsz velük, mintha egy családhoz tartoznátok. 3. Erőd a hagyománytisztelet, a parancsnokaidhoz, a fegyelemhez és a bajtársiassághoz való ragaszkodás, erényeid a bátorság és a lojalitás.”</p>
--	---

⁷ Ld. <https://www.legion-etrangere.com/mdl/page.php?id=92&titre=Code-d-honneur-du-legionnaire>.

Az izraeli haderő 1994-ben kiadott – szintén jogi kötőerő nélküli – etikai szabályzatában (רוח צה«ל) rendelkezik a bajtársiasságról, amelynek központi eleme az önfeláldozásig terjedő áldozatvállalás.⁸

החייל יפעל מתוך אהווה ומסירות, לחבריו לשירות, וייחלץ תמיד לעזרתם כשהם זקוקים לו או תלויים בו, הרף כל סכנה וקושי, עד כדי חירוף הנפש.”	„A katona testvéries és odaadó bajtársai iránt, mindenkor köteles segítségükre sietni, amikor azok rá vannak utalva vagy tőle függnék – minden veszélyt és nehézséget vállalva, akár élete kockáztatásával is.”
--	---

E három nemzetközi példa – részben a szolgálatteljesítés eltérő körülményeire is visszavezethető, így eltérő hangsúlyokkal – közös részében az egymás iránti pozitív viszonyulás és segítségnyújtás hangsúlyozása mellett végső soron a kockázatvállalás valamilyen fokáig terjeszti ki a bajtársak egymás iránti kötelezettségeit.

2.2. Magyarország – történeti előzmények

A bajtárs – akár az élet kockáztatásával történő – kimentésének kötelezettsége tartalmi szempontból a magyar jogban már a kora újkorban szabályozást nyert. Kassa város 1607-es hadi regulája kimondta, hogy „[c]onfoederátiót csinálni minden rendek között hit alatt, hogy egyik az másik mellett kész legyen meghalni és a várost az koronás királynak megtartani.”⁹

A Magyar Királyi Honvédség számára 1875-ben kiadott „A-32, a.” jelzetű Szolgálati Szabályzat részletesen rögzítette,

⁸ Ld. <https://www.idf.il/ל-רוח-צה«ל/אודות/וועדונים>.

⁹ KEMÉNY Lajos: Hadi rendtartás 1607-ből, *Hadtörténelmi Közlemények*, 1915/1. 229. 2. pont.

hogy a honvéd „[b]ármely fegyvernemhez, csapattesthez, vagy karhoz, valamint szövetséges hatalmakhoz tartozó bajtársakkal jó egyetértésben [...] éljen. [...] A bajtársak kölcsönös támogatását az élet minden helyzetében a közszellem és egyetértés parancsolja. Ellenben méltatlanok kímélése és becstelen cselekedeteknek eltitkolása, ezen kötelesség téves felfogásáról tanúskodik.”¹⁰

E szabályozás tehát a bajtársiassághoz tartozó pozitív elvárások és az annak téves felfogásából fakadó magatartások szétválasztását és eltérő megítélését eredményezi, immáron a kötelezettség alanyait (bajtársak) is nevesítve.

A haderő 1931. évi szolgálati szabályzata is ezen előírásokat ismételte meg érdemi változtatás nélkül.¹¹

A Magyar Királyi Csendőrség 1941-ben kiadott ún. „tízparancsolata” etikai elvárásként határozta meg a bajtársiasságot.

„5. Tiszteld előljáróidat, mint atyádat, szeresd bajtársaidat, mint tenmagadat.”¹²

A szabályzatszerű katonai megszólítások között a rendszerváltoztatást közvetlenül megelőző időszakban, egészen a Magyar Honvédség megalakulásáig az „elvtárs” formulát a „bajtárs” váltotta, ezáltal utalva az 1956-os forradalmi hagyományokra.¹³

¹⁰ A-32, a. jelzetű Szolgálati Szabályzat 19. és 21. pontjai.

¹¹ 3000/elnökség – 1931. számú körrendelet.

¹² CHRISTIÁN László: *A rendészet alapvonalai, önkormányzati rendőrség*, Győr, Universitas-Győr, 2011. 224. o.

¹³ *A Magyar Népköztársaság fegyveres erői szolgálati szabályzatának módosításáról szóló* 4/1989. (VII. 7.) HM rendelet 1. § (2) bekezdés; DOMONKOS László: Bajtárs, *Magyar Hírlap*, 2024. október 28. (<https://www.magyarhirlap.hu/velemeney/20241027-bajtars>) és KŐ András: Bajtárs és elvtárs, *Magyar Hírlap*, 2022. augusztus 27. (<https://www.magyarhirlap.hu/velemeney/20220826-bajtars-es-elvtars>). Az átmenetiség ellen szól ugyanakkor, hogy a honvédelmi

Ekkoriban általában hiányzott jogszabályainkból a nem szövegpontosságú kötelezettségek értelmezési keretként történő előírása,¹⁴ így a „bajtárs” kitétel voltaképpen kizárólag a katonatársak megjelölésére szolgált, az ahhoz kapcsolható, döntően erkölcsi eredetű elvárások nevesítése nélkül.

A honvédelemről szóló 1993. évi CX. törvény 55. § (3) bekezdése szabályozta először hazánkban törvényi szinten a bajtársiasságból fakadó egyes követelményeket.

„A katona köteles tiszteletben tartani bajtársai emberi méltóságához fűződő jogait, szükség vagy veszélyhelyzet esetén nekik segítséget nyújtani.”

E megfogalmazás szerint az általános kötelezettségek nem a bajtársiasság elvárásának részelemeiként kerültek nevesítésre, hanem a bajtárs fogalma alanyi értelemben, a hozzá viszonyuló másik katonához képest rögzült. *A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló* 1996. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: *régi Hszt.*) 332. § (1) bekezdése azonban 1996. július 6-án hatályon kívül helyezte a rendelkezést.

Ezt követően a *Katonai Etikai Kódex* szabályai között bukkant fel ismét a bajtársiasság követelménye, mint a katonai szolgálat egyik kiemelt erkölcsi erénye és alapértéke, amely a katonatársakért való kiállást, felelősségérzetet, önzetlen segítőkész szolidaritást és együttérző áldozatvállalást követel meg.¹⁵

érdekvédelem egyik állandó szereplője, az 1990-ben alakult Bajtársi Egyesületek Országos Szövetsége, azóta is nevében hordozza a megjelölést.

¹⁴ TILL Szabolcs: *A honvédelmi alkotmányosság 30 éve Magyarországon 1988–2017*, Budapest, Zrínyi Kiadó, 2017. 188–189. o. A kiemelt német fogalmak, amelyekhez képest, a bajtársiasság (*Kameradschaft*) elkülöníthető: a bátorság (*Tapferkeit*), az odaadás (*Hingabe*) és a becsületesség (*Ehre*).

¹⁵ *A „Katonai Etikai Kódex” közzétételéről, a „Honvédségi Etikai Tanács” létesítéséről és feladatairól szóló* 67/2003. (HK 18.) HM utasítás 1. számú melléklet.

A *Katonai Etikai Kódexben* konkrétan a „bajtársai”, „bajtársaihoz” „bajtár-saival” és a „bajtársi értékek” megfogalmazás szerepelt, az első három kitételhez rögzítve a nyitottságot, tiszteletet, felelősséget és emberségességet, a bajtársakat a munkatársak szinonimájaként, vagy elkülönült sajátosságú csoportjaként kezelve, leválasztva a hierarchikus viszonyban álló előljárókról és alárendeltekről.¹⁶ A parancsnok (vezető) magatartásával kapcsolatos elvárás utal konkrétan a bajtársiasság katonai szervezeti minőségét kialakító szerepére: „...intézkedéseiben, szakmai tevékenységén túl példamutatásával is elősegíti, hogy az általa irányított szervezet tagjai egységes, bajtársi értékekben gondolkodó, a szervezeti célok megvalósításáért hatékonyan együttműködő közösséget alkossanak...”

A Magyar Honvédség Szolgálati Szabályzatának kiadásáról szóló 24/2005. (VI. 30.) HM rendelet (a továbbiakban: Szolg. Szab.) több pontja is utal a bajtársiasságra. Ezek közül az első előfordulás jelzői szerkezetben a gondolkodásmód elvárt minőségére utal, míg a második – tárgyi értelemben – a katonatársak összefoglaló megjelölésére szolgál.

„A Magyar Honvédség tényleges állományú tagja „legyen fegyelmezett, becsületos, őszinte, bátor. Jellemezze határozott fellépés, *bajtársias gondolkodásmód*, a Haza iránti hűség és áldozatkészség, kötelességei és feladatai teljesítésében állhatatosság. Magatartásával érdemeljen ki tekintélyt és megbecsülést, nyerje el bajtársai bizalmát.”¹⁷

¹⁶ „A katona: [...] érezzen felelősséget a munkatársai, bajtársai iránt [...]. A munkatársakkal való kapcsolattartás során a katona: [...] tisztelettel viszonyul bajtársaihoz, alárendeltjeihez és feletteseihez; bajtár-saival, munkatár-saival nyitott, emberséges...”

¹⁷ *Szolg. Szab.* 6. b) pont, kiemelés hozzáadva.

„A katonai műveleti területen teljesített külföldi szolgálata során válságos körülmények között se hagyja el a helyét parancs nélkül, semmiképpen se hagyja cserben *bajtársait*, vagy azokat a polgári személyeket, akik védelmére parancsot kapott.”¹⁸

A katonai felsőoktatási intézményben, az alapképzésben ösztöndíj szerződés alapján, a mesterképzésben központi támogatás alapján tanulmányokat folytató hallgatókkal, valamint a Magyar Honvédséggel szolgálati jogviszonyt létesítő tisztii beosztásba tervezett személyekkel szemben támasztandó általános katonai és katonai szakmai követelményekről szóló 90/2008. (HK 8.) HVK vezérkari főnöki intézkedés a politikamentesség és a lojalitás mellett a katonai nevelés általános elvárásaként utal a bajtársiasságra.

A hivatásos katasztrófavédelmi szervek állományának, valamint a polgári védelmi szervezetek Szolgálati Szabályzatáról szóló 49/2011. (XII. 20.) BM rendelet 30. § j) pontja a káresemény helyszínén teljesített külszolgálat vonatkozásában tesz említést a bajtársiasságról, amikor kimondja, hogy a hivatásos állomány tagja válságos körülmények között se hagyja cserben társait.

A régi Hszt. „A rendvédelmi hivatás etikai alapelvei” elnevezésű alcímét 2012. január 1-jével a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény közszolgálati életpályák összehangolásával összefüggő, valamint egyes munkaügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2011. évi CLXXXIV. törvény iktatta be.¹⁹ Bár a régi Hszt. vonatkozó

¹⁸ Uo. 19. pont, kiemelés hozzáadva.

¹⁹ A régi Hszt. 70/B. § (1) és (2) bekezdései szerint a rendvédelmi hivatás etikai alapelvei a hivatásos állomány tagjai tekintetében különösen a hűség, a nemzeti érdek előnyben részesítése, a méltóság és a tisztesség, az előítéletektől való mentesség, a pártatlanság, a szakszerűség, az együttműködés és az arányosság. A rendvédelmi hivatás etikai alapelvei a fegyveres szerv közalkalmazottai tekintetében különösen az elkötelezettség, nemzeti

rendelkezése meglehetősen szerteágazó és kissé esetlegesnek tűnő etikai kategóriarendszert tartalmazott, mégsem volt része a bajtársiasság.

Érintett személykör / elvárás	Hivatásos	Rendvédelmi közalkalmazott	Vezető
			hivatásos
Hűség	X		X
Nemzeti érdek előnyben részesítése		X	
Méltóság	X		X
Tisztesség		X	
Előítéletektől mentesség		X	
Pártatlanság	X		X
Szakszerűség	X		X
Együttműködés		X	
Arányosság	X		X
Elkötelezettség		X	
Példamutatás			X
Szakmai szempontok érvényesítése			X
Számonkérési kötelezettség			X

A honvédek jogállásáról szóló 2012. évi CCV. törvény sem tartalmazott a bajtársiasságra vonatkozó rendelkezést, bár a szolgálati jog korabeli összefoglaló értékelése a Szolgálati Szabályzat és a Katonai Etikai Kódex előírásait annak részeként kezelte.²⁰ Amint

érdek előnyben részesítése, a tisztesség, előítéletektől való mentesség és az együttműködés. Mindezekon túlmenően a vezetőkkal szemben támasztott további etikai alapelv a példamutatás, a szakmai szempontok érvényesítése és a számonkérési kötelezettség.

²⁰ „A honvédekkel szembeni morális elvárásokat, a szolgálati érintkezés és a katonai udvariasság alapjait [...] a Szolgálati Szabályzat és a Katonai Etikai Kódex határozza meg. Ezek zsinórmértékül kívánnak szolgálni

arról már a bevezetőben említést tettünk, a *Hjkr.* 2. § (3) bekezdése végül mégis a katonai szolgálat alapértékeként definiálta a bajtársiasság intézményét.

Tartalmát a *hivatásos és a szerződéses állományra vonatkozó előjárói döntéshozatal és a személyügyi eljárások általános szabályairól* szóló 28/2024. (VIII. 15.) HM utasítás 8. mellékletének 54. pontja fejt ki a teljesítményértékelésben szereplő kompetenciák fogalmi meghatározásai között. Eszerint a bajtársiasság annak a jellemzője, hogy az értékelt mennyire képes olyan kapcsolatok építésére, melyek fontosak az adott közösség hatékony működése érdekében, milyen mértékben képes áldozatot hozni a közös cél elérése érdekében. Ez azonban megítélésünk szerint nem feltétlenül a bajtársiasság leglényegesebb mozzanatait emeli ki.

A honvédek vonatkozásában a bajtársiasságról ezt meghaladóan – törvényi szinten – kizárólag a Honvéd Koronaőrség esküjének szövege tesz említést.²¹

A rendvédelmi és polgári nemzetbiztonsági feladatokat el látó szervek közül a rendőrséget érintően található részletes leírást a bajtársiasságról.

a honvédeknek a szolgálatteljesítés, a társadalmi érintkezés és a magánélet mindennapi cselekedetei és viselkedése során, külön kiemelve a parancsnokok fokozott felelősségét és példamutatását, segítséget nyújtva a döntési dilemmaként jelentkező élethelyzetekben a követésre ajánlott és a kifogásolható magatartásformák felismeréséhez és kezeléséhez, ezáltal ahhoz, hogy megfeleljenek a haza és a társadalom elvárásainak, a szolgálat és a hivatás értékrendjének (*integritás követelmény*). A katona kiemelt erkölcsi erényei, alapértékei a *hazaszeretet, a hűség, a bátorság, a bajtársiasság, a tisztület, a becsületesség és a fegyelmezettség.*” SZEKENDI Gyöngyvér – VARGA Zoltán: A katonák jogállásának sajátosságai és fejlesztésének lehetséges irányai, *Katonai Jogi és Hadijogi Szemle*, 2020/1. 37–38. o.

²¹ *A honvédelemről és a Magyar Honvédségről szóló 2021. évi CXL. törvény* 2. melléklet 3. pont.

Az Országos Rendőr-főkapitányság által 2007-ben kiadott Rendőri Hivatás Etikai Kódexének 6. pontja a következőket tartalmazza.

„A rendőr együttműködik munkatársaival, velük kulturáltan, a kölcsönös tisztelet és megbecsülés szellemében érintkezik. Önzetlen támogatást nyújt, a problémák megoldását elősegítő légkör kialakítására törekszik. Tudását, gyakorlati tapasztalatait megosztja munkatársaival. Áldozatkészen védi társai életét, testi épségét, óvja jó hírnevüket. Követi a jó példával előjárókat, elítéli az erkölcstelen magatartást tanúsítókat. A rendőr megnyilvánulásai során elhatárolódik a rendőri hivatással szembehelyezkedő munkatársaitól.”²²

Ehhez a Rendőri Hivatás Etikai Kódexének a Gecse Gábor – Volter Zsolt szerzőpáros által közreadott kommentárja a következőket fűzi hozzá.

„A bajtársiasság fogalma a rendőri testülethez tartozók, érdekek közösségén alapuló, kölcsönös segítségnyújtásban, bizalomban megnyilvánuló viszonya. A bajtársiasság egymás segítésében és támogatásában, nevelésében nyilvánul meg a munkavégzéskor, egyes krízishelyzetekben és a magánélet terén. Idetartozó fogalom a testület tagjai közötti szolidaritás, amely az érdekek közösségén, a tevékenység egységén alapul. A bajtársiasság körébe vonható még a bizalom követelménye, amely munkatársunk cselekedeteihez és magához a munkatársunkhoz fűződő viszony, alapja a másik ember becsületességében való meggyőződés. Az egymás iránti bizalom

²² <https://www.police.hu/hu/a-rendorsegrol/testulet/altalanosan/a-rendori-hivatas-etikai-kodexe>.

elvesztése végső soron elvezethet a Rendőrség működőképességének elvesztéséhez is.

A bajtársiasság az együttműködési kötelezettség munkajogi kategóriáján túlmutató követelmény [amelynek] megsértése munkajogi, fegyelmi felelősséget teremthet. A bajtársiasság fogalma ezzel szemben olyan többletkövetelményt jelenít meg, amely optimális célként megfogalmazható állapotot tart szem előtt. Ennek az optimális, elérendő állapotnak az elemei az önzetlen támogatás, a problémamegoldó légkör, a tudásnak és a gyakorlati tapasztalatnak az átadása.

Az etikai kódex előírja, hogy a rendőr áldozatkészen védje társai életét, testi épségét, és óvja jó hírnevüket. Az áldozatkészség olyan erkölcsi tulajdonság, amely magában foglalja az önfeláldozás lehetőségét is. Ennek az erkölcsi tulajdonságnak a megléte alapkövetelmény minden olyan rendőrnél, aki intézkedésre jogosult és kötelezett. A hivatásos állományú rendőrök ugyanis nem fordíthatják el a fejüket egy felvetődő veszélyhelyzet esetén.

A jó példa követése, az erkölcstelen munkatársak elítélése két síkon értelmezendő. Egyfelől az erkölcsi kódex hatályosulásának az általános megfogalmazását jelenti. A jogi kényszer, a kikényszeríthetőség nem áll rendelkezésre az erkölcsi kódex tekintetében, ezért az csak áttételesen, a mindennapok praxisában érvényesülhet. Az erkölcsi előírások érvényesülésének lehetséges eszköze az önkéntes normakövetés, a normák belső meggyőződéssé válása lehet.

A bajtársiasság azt is jelenti, hogy a jó példával elől járó munkatársak követésre, míg az erkölcstelen munkatársak elutasításra érdemesek. Egy közösség belső önszabályozó mechanizmusa jó esetben spontán módon is így alakul. A feladat tehát egyszerűen megfogalmazva a következő: ne a rossz példával elől járókat, a simliseket, a normasértőket kövessük, hanem a becsületos munkát végző rendőröket. Ennek

a gondolatnak a szellemében, pedig időnként nyugodtan hangot lehet adni ilyen irányú véleményünknek, természetesen a véleménynyilvánítás jogilag megengedett keretein belül maradva.”²³

3. A bajtársiasság megnyilvánulási formái

A bajtársiasság pontos tartalmát leginkább az abból fakadó kötelezettségek számbavétele útján határozhatjuk meg. A jogintézmény alapját a *szolidaritás*, azaz az egymás iránti felelősségvállalás, valamint a *tisztelet* képezi.

Előbbi egymás segítségét jelenti, amibe

- a kölcsönös *erkölcsi vagy akár anyagi jellegű támogatás*, illetve
- *a veszélyhelyzetbe került társ* – akár az élet, a testi épség és az egészség kockáztatásával történő – *kimentésének kötelezettsége* is beletartozik, ami odafigyelést, a saját érdekek háttérbe szorítását és áldozatvállalást követel meg a katonák részéről. Itt említhetjük továbbá az *egymás iránti kiállást* is, míg a *tisztelet egymás becsületének és jogainak*, különösen az emberi méltóságnak az *elfogadásaként* értékelhető.

E vonatkozásban szükséges arra is utalni, hogy a megnyilvánulási formák végső soron nem kifejezetten honvéd-specifikusak, ha nem is normatív szinten, de a rendvédelmi és a polgári nemzetbiztonsági feladatokat ellátó szervek hivatásos állománya esetében is elvárásként jelentkeznek.

²³ GECSE Gábor – VOLTER Zsolt: A rendőri hivatás etikai kódexe. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán: *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények 10. – Tanulmányok „A rendészet kultúrája – kulturált rendészet” című tudományos konferenciáról*, Pécs, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja, 2009. 86–87. o.

4. A bajtársiasság kikényszeríthetőségének eszközei

A bajtársiasság alapvetően erkölcsi kategória, azonban az abból fakadó egyes kötelezettségek jogilag is értékelés alá vonhatók.

4. 1. *Munka- és szolgálati jog*

Amint arra a Rendőri Hivatás Etikai Kódexének kommentárja is rámutat, a bajtársiasság az együttműködési kötelezettségen túlmutató követelmény, amelynek megsértése munkajogi, fegyelmi felelősséget teremthet.

E körben a *Hjkr.* 26. §-ában, *a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról* szóló 2015. évi XLII. törvény (a továbbiakban: Hszt.) 185. §-ában, valamint *a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok személyi állományának jogállásáról* szóló 2024. évi LXX. törvény (a továbbiakban: Pnbjt.) 184. §-ában írt intézkedések alkalmazhatók.²⁴

4. 2. *Büntetőjog*

A hatályos jogi szabályozást vizsgálva megállapítható, hogy a büntető törvénykönyv kifejezetten a bajtársiasságot, mint jogi tárgyat védő rendelkezéseket nem tartalmaz. Egyes büntetőjogi tényállások azonban lehetőséget adnak a bajtársi kötelezettségek megszegésének szankcionálására.

²⁴ A honvédeknél feddés, megrovás, szigorú megrovás, pénzbírság, alapilletmény csökkentése, rendfokozatban visszavetés, szolgálati viszony megszüntetése vagy lefokozás, míg a rendvédelmi és polgári nemzetbiztonsági feladatokat ellátó szervek hivatásos állománya vonatkozásában feddés, megrovás, pénzbírság, eggyel alacsonyabb rendfokozatba történő visszavetés, illetmény csökkentése, alacsonyabb szolgálati beosztásba helyezés, szolgálati viszony megszüntetése vagy lefokozás jöhet szóba.

a) A veszélyhelyzetbe került társ kimentésére irányuló bajtársi kötelezettség megszegése esetén a segítségnyújtás elmulasztásának a segítségnyújtásra egyébként is köteles által elkövetett bűntette megállapításának lehet helye. E körben értékelhető az is, ha a veszélyhelyzetet a társ mulasztása idézte elő.

Btk. 166. § (1) Aki nem nyújt tőle elvárható segítséget sérült vagy olyan személynek, akinek az élete vagy testi épsége közvetlen veszélyben van, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha a sértett meghal, és életét a segítségnyújtás megmenthette volna.

(3) A büntetés büntett miatt az (1) bekezdés esetén három évig, a (2) bekezdés esetén egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a veszélyhelyzetet az elkövető idézte elő, vagy ha a segítségnyújtásra egyébként is köteles.

b) A bajtárs támogatására vonatkozó kötelezettség megszegése kapcsán elsődlegesen a foglalkozás körében elkövetett gondatlan veszélyeztetés vétségének megvalósulását kell vizsgálni.

Btk. 165. § (1) Aki foglalkozási szabály megszegésével más vagy mások életét, testi épségét vagy egészségét gondatlanságból közvetlen veszélynek teszi ki, vagy testi sértést okoz, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés

a) három évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény maradandó fogyatékoságot, súlyos egészségromlást vagy tömegszerencsétlenséget,

b) egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény halált,

c) két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény kettőnél több ember halálát okozza, vagy halálos tömegszerencsétlenséget okoz.

(3) Ha az elkövető a közvetlen veszélyt szándékosan idézi elő, büntett miatt az (1) bekezdésben meghatározott esetben három évig, a (2) bekezdésben meghatározott esetben – az ott tett megkülönböztetés szerint – egy évtől öt évig, két évtől nyolc évig, illetve öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) E § alkalmazásában foglalkozási szabály a működőképes lőfegyver, a robbantószer és a robbanóanyag használatára és kezelésére vonatkozó szabály is.

A foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés tényállása szempontjából releváns szabályok két nagy csoportra oszthatók:

- a részletesen leírt, pontosan meghatározható, illetve
- a normatív formában meg nem jelenő, így mérlegelést igénylő elvárások.²⁵

Bár a bajtársiasság önmagában egyik kategóriának sem feleltethető meg, azonban az abból fakadó kötelezettségek értékelhető foglalkozási szabálynak.

c) A büntető anyagi jogi értelemben katonának minősülő személyek által a velük mellérendeltségi viszonyban álló társuk sérelmére elkövetett emberi méltóságot sértő megnyilvánulások (ún. defamatorikus cselekmények) jelenleg kizárólag a rágalmas vagy a becsületsértés keretén belül értékelhetők, mivel

- a szolgálati tekintély megsértése az előljárót, valamint a szolgálatát teljesítő feljebbvalót, őrt vagy más szolgálati közeget, míg

²⁵ KARSAI Krisztina (szerk.): *Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvhöz*, Budapest, Wolter Kluwer Hungary, 2019. 353. o.

- az alárendelt megsértése az alárendeltet részesíti büntetőjogi védelemben.

Btk. 226. § (1) Aki valakiről más előtt a becsület csorbítására alkalmas tényt állít, híresztel, vagy ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezést használ, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés két évig terjedő szabadságvesztés, ha a rágalmazást

- a) aljas indokból vagy célból,
- b) nagy nyilvánosság előtt, vagy
- c) jelentős érdeksérelmet okozva

követik el.

Btk. 227. § (1) Aki a 226. §-ban meghatározottakon kívül mással szemben

- a) a sértett munkakörének ellátásával, közmegebízásának teljesítésével vagy közérdekű tevékenységével összefüggésben vagy

- b) nagy nyilvánosság előtt

a becsület csorbítására alkalmas kifejezést használ, vagy egyéb ilyen cselekményt követ el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki a becsület-sértést tettelesen követi el.

- d) Elkülönülten vizsgálendő az előjárói gondoskodás elmulasztása, amely – szubszidiárius – bűncselekmény alapesetét az a büntető anyagi jogi értelemben katonának minősülő személy követi el, aki alárendeltje anyagi ellátásához, fenyegető veszélytől megóvásához vagy megmentéséhez szükséges intézkedést elmulasztja megtenni.

Btk. 451. § (1) Aki előjárói kötelességét azáltal szegi meg, hogy az alárendeltjének anyagi ellátásához, fenyegető veszélytől megóvásához vagy megmentéséhez szükséges intézkedést elmulasztja, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Ha a bűncselekmény a szolgálatra vagy a fegyelemre jelentős hátránnyal jár, a büntetés büntett miatt

a) az (1) bekezdésben meghatározott esetben egy évtől öt évig,

b) háború idején két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés.

(3) Aki a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekményt gondatlanságból követi el, vétség miatt – az ott tett megkülönböztetés szerint – egy évig, illetve három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Az előjáró meghatározott körben hatalmat gyakorol a neki alávetett katonák felett, de egyidejűleg gondoskodási kötelezettséggel is tartozik az irányukba, részben az engedelmesség, részben a szolgálatra készség biztosítása érdekében. Ezek hiánya ugyanis károsan hathat a katonai elvek mentén szervezett testületek rendeltetészerű működését biztosító fegyelemre és szolgálati rendre, amelyek fenntartásáért az előjárók fokozott felelősséggel tartoznak.²⁶

Itt említendő továbbá, hogy az alárendelt személyének és érdekeinek védelméhez szükséges intézkedések megtételére egyes esetekben kizárólag az előjárók képesek (pl. megfelelő ruházattal vagy felszereléssel történő ellátás). E körülményeket mérlegelve a jogalkotó büntetni rendeli az alárendelték irányába fennálló gondoskodási kötelezettség megszegését.

²⁶ Vö. KORDA György: *A katonai és a honvédelmi kötelezettség elleni bűncselekmények*, Budapest, Zrínyi, 1988. 169. o.

Ennek vetületei,

- az anyagi ellátás, valamint

- az élet, testi épség és az egészség megóvása

résben egyeznek a bajtársiasságból fakadó követelményekkel, azonban ezek kizárólagosan az előjárói minőséghez, illetve az azzal járó fokozott felelősséghez kapcsolódnak. Ebből adódóan *az előjárói gondoskodás elmulasztása nem a bajtársiatlan cselekmények körébe tartozik*, hanem attól elkülönülten értékelendő *az adott helyzetben elvárható magatartás egyezősége esetén is*.

Összegzésképpen megállapítható, hogy a hatályos büntetőjogi szabályok nem tekintik védendő értéknek, ún. jogi tárgynak a bajtársiasságot, egyes esetekben azonban – egyéb okból – lehetővé teszik az azt sértő vagy veszélyeztető magatartások szankcionálását.

5. A bajtársiasság megítélése az ítélkezési gyakorlatban

A bajtársiasság intézményét számos ítélet érinti, amelyekre két okból is indokolt kiterjeszteni vizsgálódásunkat. Egyrésztől számba vehetjük a bíróság által bajtársiasnak minősített cselekményeket, illetve azokat, amelyek esetén annak hiányát állapították meg, másrésztől megismerhetjük a jogkövetkezményeket. A bíróság nagymértékben bajtársiatlan magatartásként és ezzel együtt a büntetéskiszabás során súlyosító körülményként értékelte annak a rendőrnek a cselekményét, aki robbanás helyszínén kép- és hangfelvételt készített sérült és deréktól lemeztelenített társai egészségügyi ellátásáról, majd azt felajánlotta egy sajtómunkásnak.²⁷

²⁷ Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa Kb. 638/2017/16. és Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa Kbf. 97/2017/4.

Az ítélkezési gyakorlat a bajtársiasság hiányát állapította meg

- a katonák által egymás sérelmére elkövetett vagyoni elleni bűncselekmények, így lopás és csalás,²⁸
- a parancsnok büntetőjogi felelősségre vonásának megakadályozására irányuló előjárói utasítás,²⁹ továbbá
- a fegyelmi eljárásban előterjesztett védekezés tudatos figyelmen kívül hagyása³⁰

esetében, amely magatartásokat a bíróság többnyire súlyosító körülményként is értékelte.

Bajtársiatlannak minősítették továbbá a származást érintő vagy a becsület csorbítására alkalmas megnyilvánulásokat,³¹ ahogyan a nemzetbiztonsági állomány azon tagjának cselekményét is, aki ittas állapotban vezetve kockáztatta a vele utazó kollégái életét, testi épségét és egészségét.³²

E körben említendő az is, amikor a büntetés-végrehajtási testületi tag – egészségügyi alkalmatlanságát hangoztatva – következetesen kivonta magát a munkavégzés alól, ezáltal többletterhet róva társaira.³³

²⁸ Legfelsőbb Bíróság Bf. V. 3337/1993., illetve Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa Kb. 4/2017/23., Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa Kbf. 80/2018/13., Győri Törvényszék Katonai Tanácsa Kb. 21/2017/10. és Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa Kbf. 13/2019/11.

²⁹ Fővárosi Bíróság B. 171/2009/27.

³⁰ Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa Kb. 57/2013/13.

³¹ Legfelsőbb Bíróság Bhar. I. 809/2010., Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa Kb. 841/2015/14., Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa Kb. 668/2016/7., Debreceni Törvényszék Katonai Tanácsa Kb. 15/2021/11, Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa Kb. 79/2018/7., Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa Kbf. 76/2018/6. és Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa K. 702.395/2020/25.

³² Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa Kb. 26/2023/26.

³³ Debreceni Törvényszék Katonai Tanácsa Kb. 19/2014/5.

A bíróság több ítéletben rögzítette, hogy a kollégák felelőségre vonásának megakadályozása érdekében kifejtett magatartások (pl. jelentési kötelezettség elmulasztása, valótlan tartalmú nyilatkozatok megtétele vagy vallomástétel megtagadása) rosszul felfogott bajtársiasságnak minősülnek.³⁴ Ennek ellenére a Legfelsőbb Bíróság bajtársias cselekedetként és ezzel együtt a büntetéskiszabás során enyhítő körülményként értékelte a jogtalan távollét helyettesítéssel történő elfedését az eligazításon.³⁵

Végezetül ugyanezen megítélés alá esett a szolgálati gépjármű engedély nélküli igénybevétele egy szórakozóhelyen magát rosszul érző kollégának az elszállítása érdekében.³⁶

6. Problémafelvetés

a.) A bajtársiasság követelménye jelenleg sem a rendőrségre, sem az Országgyűlési Őrségre, sem a büntetés-végrehajtási szervezetre, sem a hivatásos katasztrófavédelmi szervre, sem pedig a polgári nemzetbiztonsági szolgálatokra vonatkozó törvényi rendelkezésekben nem jelenik meg annak ellenére, hogy az az állam belső biztonságáért felelős szervek esetében is nélkülözhetetlen szerepet játszik a szolgálati feladatok eredményes végrehajtásában.

b.) A büntető anyagi jogi értelemben katonának minősülő személyek által a velük mellérendeltségi viszonyban álló (baj)társuk sérelmére elkövetett, emberi méltóságot sértő cselekmények kizárólag a rágalmazás vagy a becsületsértés keretén belül vizsgálhatók, mivel a szolgálati tekintély megsértése az előljárót,

³⁴ Győri Ítéltábla Bf. 86/2010/8., Debreceni Törvényszék Katonai Tanácsa Kb. 6/2017/16., Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa Kb. 65/2022/88. és Kb. 161/2023/23.

³⁵ Legfelsőbb Bíróság Bf. V. 2458/1994.

³⁶ Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa Kb. 672/2014/15.

a szolgálatát teljesítő feljebbvalót, őrt vagy más szolgálati közeget, míg az alárendelt megsértése az alárendeltet részesíti büntetőjogi védelemben. Erre tekintettel az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni bűncselekmények miatti eljárásokban az elkövetési magatartásoknak a bajtársiasságra gyakorolt negatív hatása legfeljebb súlyosító körülményként vehető figyelembe.

A bajtársiasság jogszabályi szinten történő szabályozása együtt jár a kikényszeríthetőséggel, ami büntetőjogi szempontból is jelentős változás, mert felveti a katonai szolgálat alapértékének aláásására alkalmas cselekmények, mint kötelelességszegések materiális jogellenességének vizsgálatát, konkrétan azt, hogy indokolt lehet-e a jogintézményt a büntetőjog eszközeivel védeni.

Ennek megválaszolása elsődlegesen a jogalkotó feladata, hiszen valamely magatartás büntetendővé nyilvánítása a törvényhozó hatalom kompetenciájába tartozik,³⁷ a kérdés vizsgálatát ugyanakkor időszerűnek ítéljük.

A bajtársiasságból fakadó alapvető követelmények érvényesíthetősége mellett felhozható érvek álláspontunk szerint elégségesek az ilyen szabályozás megalkotásához, aminek jogtörténeti előzménye is van, mivel *a katonai büntetőtörvénykönyvről szóló* 1948. évi LXII. törvénycikk külön fejezetet szentelt a bajtárs elleni büntetteknek és vétségeknek.

„IX. Fejezet

Bajtárs elleni büntettek és vétségek

Bajtárs cserbenhagyása

86. § Azt a katonát, aki bajtársának válságos helyzetében segítséget nem nyújt, jöllehet azt maga vagy hozzátartozója súlyos hátránya nélkül megtehetné, hat hónapig, súlyos esetben két évig terjedhető fogházzal kell büntetni.

³⁷ Vö. 769/B/2006. AB határozat, indokolás, III. 2. 2. pont.

Bajtárs ellen áskálódás

87. § Azt a katonát, aki bajtársa ellen közös eljárójuknál áskálódik, három hónapig, súlyos esetben pedig egy évig terjedhető fogházzal kell büntetni.”

A hatályos büntetőjogi rendelkezések a bajtárs cserbenhagyásának önálló szabályozását okafogyottá teszik. A defamatorikus cselekmények (pl. áskálódás) esetén azonban a bajtársiasság érvényesíthetőségének szempontjai jelenleg nem jelennek meg.

7. Megoldási javaslatok

a.) A bajtársiasság követelményét a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek, valamint a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományára irányadó szolgálati jogi törvényi rendelkezések közé is indokolt beemelni.³⁸

b.) Álláspontunk szerint a bajtársiasság intézménye, annak jelentőségére tekintettel a büntetőjog eszközeivel is védendő érték. Ez a büntető törvénykönyvnek a katonai bűncselekményekről szóló XLV. Fejezetén belül lehetséges, mivel a honvédelmi, rendvédelmi, valamint polgári nemzetbiztonsági szervek rendeltetésszerű működésének védelme e körben nyert szabályozást.

Megjegyzendő, hogy egyes katonai bűncselekmények esetében, így például a szolgálati tekintély megsértésénél (Btk. 447. §) és az alárendelt megsértésénél (Btk. 448. §) az általános jogi tárgyakon, a szolgálati és függelmi renden, illetve a fegyelmen kívül az emberi méltóság védelme is megjelenik. A bajtársiasság

³⁸ Megfontolandó lehet továbbá a határvadászokra történő kiterjesztés is, mivel a rendőrség hivatásos állományától való eltérő megítélésnek szakmai indokát nem látjuk. Ez azonban a katona büntető anyagi jogi fogalmának módosítását is szükségessé tenné.

oltalma azonban e bűncselekmények tényállásába nem illeszthető be, ezért kizárólag új rendelkezés megalkotása jöhetne szóba:

Alapeset

Bajtárs megsértése

„447/A. § (1) Aki bajtársára vonatkozóan becsület csorbítására alkalmas tényt állít, kifejezést használ, vagy egyéb ilyen cselekményt követ el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

Minősített esetek

„(2) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt

- a) aljas indokból,
- b) súlyos testi vagy lelki gyötrelmet okozva,
- c) több katona előtt,
- d) több bajtárs sérelmére, vagy
- e) háború idején követik el.”

Ezzel együtt az értelmező rendelkezésben indokolt meghatározni a bajtárs fogalmát, amelyben a honvédek, valamint a rendőrség, az Országgyűlési Őrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, valamint a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagjai által vegyesen ellátott ún. közös szolgálati feladatokat is indokolt bevonni.³⁹

³⁹ Ld. a Magyar Honvédségnek a rendőrségi feladatok ellátásában történő közreműködése rendjéről szóló 25/2015. (IX. 14.) BM–HM együttes utasítás; a külföldi szolgálatról szóló 23/2024. (IX. 30.) HM rendelet; Hszt. 69. §, illetve Pnbjt. 50. §.

„459. § (1) 33. Bajtárs: az a katona, aki az elkövetővel azonos honvédelmi, rendvédelmi és polgári nemzetbiztonsági feladatokat ellátó szerv állományába tartozik vagy közös szolgálati feladat ellátásában vesz részt.

Kiemelést érdemel, hogy a szabályozás – a Btk. 128. és 129. §-aiban írtakra figyelemmel – a szövetséges fegyveres erő katonájával szemben megvalósított bajtársiatlan magatartásokra is hasonló módon kiterjedne.